

Závěrečná zpráva z výjezdu za dobrou praxí

Helsinky, 27.9. - 1.10.2021

Stáž probíhala v rámci programu Erasmus+ ve dnech 27.9 – 1.10.2021. Naší hostitelskou organizací byla finská pobočka mezinárodní organizace YMCA (NMKY) a organizace Aseman Lapset, která se zabývá terénními programy pro mládež a street mediací.

27.9.

Aseman Lapset

Aseman Lapset- v překladu Děti stanice, je projekt z helsinského Hlavního nádraží, jež začal vznikat v roce 1983. Nádraží v té době bylo, a je i nadále, jedním z míst setkávání místní mládeže. Postupně se zde rozvinul program na snižování dopadů rizikového jednání mládeže a efektivní způsob řešení těchto kauz. Rozvinul se zde princip mediace konfliktů, který se později rozvinul ve službu fungující po celé zemi s možností řešit široké spektrum konfliktů a kauz s vlastním právním ukotvením. Od roku 2013 je v obchodním domu Kamppi v centru města poskytována mediační služba terénními pracovníky Aseman Lapset. Ti o obchodním domě s nádsázkou hovořili jako o největším nízkoprahovém klubu.

Mediační služba jako nástroj

Úvod

Helsinská mediační služba zahájila svojí činnost v roce 1987. Mezi lety 1990 – 2017 fungovala jako součást úřadu sociálních služeb města Helsinek, nyní funguje pod orgány města. Město na její činnost přispívá z rozpočtu ze dvou třetin, zbývající třetina pochází od soukromých dárců a ze zisků státní sázkové kanceláře, odkud část peněz putuje neziskovým organizacím, podobně jako kdysi fungovala v českém prostředí společnost Sazka v podpoře sportu.

Cíle

Jádrem jejich práce je mediační služba trestných činů a přestupků a dosažení dohody o vyrovnání mezi obětí a pachatelem, bez dlouhého a náročného trestního řízení. Nejčastěji se jedná o majetkové trestné činy či přestupky jako jsou, krádeže, napadení, pomluva, vyhrožování apod.

Hodnoty

Mediační služba funguje na hodnotách odpovědnosti, respektu, lidských vztahů a rovnoprávnosti. V těchto hodnotách jsou obsaženy principy jako bezpečí, dobrovolnost, důvěra, empatie, porozumění, sebeurčení apod.

Právní ukotvení a dostupnost

Od roku 2006 je mediační služba ukotvena vlastním zákonem a stala se z ní služba fungující po celé zemi. V současné době funguje v 18 oblastech, ve kterých poskytuje své služby na 100 mediačních poradců a na 1200 mediačních dobrovolníků.

Principy a spolupráce

V Helsinkách pochází přes 71% případů z podnětu policie a přes 27% od státního zástupce.

Mediační služby jsou nabízeny pomocí aktivního oslovení zainteresovaných stran. Výhodné je následné postavení mediátora v řešení daného činu, může zde skloubit výhodné postavení vycházející z toho, že není ani v roli policie, rodiče ani poškozeného, je nestranný. Výsledná dohoda může být posléze uznána soudem, kam některé případy doputují.

Dosah

Ve celém Finsku bylo za rok 2019 mediováno 9762 případů, v Helsinkách 859 případů, v předchozím roce to však bylo přes 2000 případů. Spolupráci se podaří navázat v 70% případů, ve kterých je v 89 procentech případů dosaženo dohody, nejčastěji v podobě omluvy či finanční kompenzace.

Práce s mladistvými

Pro mladistvé do 18 let věku funguje program veřejně prospěšných prací. Podmínkou je věk pachatele a postavení města jakožto žalobce. Práci je možné odvést v jakékoliv čtvrti v maximální míře 40 hodin.

Partnerské vztahy

V těchto záležitostech může mediaci nabídnout pouze policie či státní zástupce. Tato služba je v těchto případech důrazně nabízena a doporučována. Spolupráce může být ukončena v případě, že nejsou naplněny podmínky. Při opakované násilné trestné činnosti není dále nabízena.

Výhody mediace

Mediace přináší výhody pro obě strany, jak oběť, tak pachatele. Pro oběť to nabízí prostor pro pojmenování následků činu, vzbuzených emocí, vyrovnání se se strachem a úzkostí, možnosti daný čin odpustit, a v závěru i rychlého a jednoduchého způsobu nahrazení škody. Pro pachatele je to prostor, jak se dozvědět o následcích činu, možnosti převzetí hmotné a morální odpovědnosti. V neposlední řadě je to také nástrojem prevence recidivy.

Pracovní předpoklady

Základní dobrovolnický výcvik je na 60 hodin, jsou v něm zahrnuty základy teorie, právního a trestního systému, komunikační a mediační cvičení.

V případech mediátorů partnerských vztahů, kteří jsou vybíráni z mediátorů s alespoň dvouletou praxí, je délka kurzu 135 hodin.

Setkání se zástupkyní policie

Policie v případech tedy figuruje jako iniciátor a aktivní hráč v případech mediace, jak nám bylo i potvrzeno při osobním setkání s její zástupkyní. Byla nám popsána dvojrole na pomezí policisty a sociálního pracovníka. Toto aktivní zapojení funguje přes 10 let a město na ní přispívá ze svého rozpočtu.

Walkers Cafe

Jedná se o projekt, který založila organizace Aseman Lapset. Jedná se o „otevřenou kavárnu“ pro mládež, která zde může najít své zázemí. Kavárna jako místo setkávání a trávení času působila velmi atraktivně, což se potvrdilo při jejím navštívení, kdy se zde nacházelo poměrně dost mladých lidí, kdy někteří hráli šachy či si vzájemně povídali. S tamnější pracovníci jsme probrali pravidla vstupu a pobytu v kavárně - podobná těm, která se aplikují v NZDM - a kontaktní práci, kterou zde vykonává. Ceny byly nastaveny v minimálních cenách i při srovnání s českými poměry.

Zajímavým zjištěním bylo to, že s návštěvníky a návštěvnicemi neprobíhá žádná registrace ani kontraktování spolupráce, vše funguje na volné bázi.

28.9

YMCA

Druhý den nám byla představena naše hostitelská organizace NMKY, která v Helsinkách funguje od rok 1889. Jejím posláním je jak rozvoj koníčků a aktivního trávení volného času po vzdělávání dětí a dospělých, tak pomoc s integrací, jazykem apod. Není nezajímavou skutečností to, že ve Finsku jsou dva úřední jazyky – finština a švédština, což je dáno společnou historií.

Velkým posláním je rozvoj basketbalu, který je ve Finsku populární a na druhou stranu nákladný, jedná se o druhý nejdražší sport. Díky sportu jsou posilovány sociální dovednosti, cílem tedy není vychovávat profesionální sportovce.

V rámci volnočasových aktivit se zabývají terénní prací s mládeží, organizují večerní basketbalové tréninky a zápasy, skauting apod.

Pro rodiny provozují denní kluby, družiny v rámci škol a kluby pro mladé rodiny. Pro mladé a čerstvě dospělé se pořádají workshopy, klub, který má za úkol pomáhat se sháněním a

udržení práce (o kterém bude ještě řeč později), rozvoj multikulturní spolupráce a programy v rámci škol, v rámci organizace školních klubů a kontaktní práce v nich.

Zajímavou skutečností je umístění jednoho z basketbalových hřišť přímo na střeše budovy, kde YMCA sídlí a ve kterém také provozuje hotel Arthur, ve kterém jsme byli ubytováni.

Centrum pro mladistvé ve Vantaa

Jedná se o typ chráněného bydlení, které zde funguje 27 let. Ve Finsku je provozováno 5 takových zařízení pro rodiny a děti. V místě jsou zakázány veškeré drogy a alkohol. Podmínkou pobytu je také aktivní spolupráce na řešení svých problémů. V případě mladistvého do 18 let musí s pobytem souhlasit zákonní zástupci. Místo je bezpečným místem, kde jsou pobývající motivováni k získání běžných návyků.

Heureka

V rámci odpoledního programu nám naši finští hostitelé nachystali návštěvu muzea Heureka, které bylo ukázkou moderního pojetí této instituce, formami, kterými byly jednotlivé expozice prezentovány a jež si kladou za úkol zaujmout děti i dospělé. K vidění byla expozice o člověku, vesmíru, dřevě a zpracovatelském průmyslu apod., vše pojaté v jeden veliký interaktivní celek, do kterého byl návštěvník vtažen. Tato návštěva byla jen potvrzením dosavadního dojmu o vysoké úrovni veřejných institucí.

29.9.

Malmi

Malmi je okrajovou částí Helsinek, s početnou přistěhovaleckou komunitou. Náš průvodce o oblasti mluvil jako o ghettu. Z tohoto důvodu je poměrně logické, že jsou sem soustředěny programy a služby pro mladé.

Basketbal

V rámci Malmi zde funguje basketbalové tréninkové centrum, kde jsme se seznámili s mladým pracovníkem, původem z Afghánistánu, který nám předal informace o basketbalových trénincích, kterým se zde věnuje a které jsou YMCA organizovány. Předal nám dobrý příklad toho, jak funguje jako spojka mezi majoritou a minoritou.

Kluby při školách v Malmi

Navštívili jsme dva kluby v Malmi, které fungují přímo v rámci škol. Školy primárně oslovují neziskové organizace, které následně dané kluby provozují, školy jako takové pouze v případě, kdy nemohou nikoho sehnat.

Klub je ze strany učitelky, která s námi hovořila, vnímán jako všestranná výhoda, kdy se mohou přenášet témata ze škol přímo do tohoto prostředí a k pracovníkům. Sdílení informací či vzájemnou konzultaci mezi učitelem a žákem mohou uskutečnit pouze se souhlasem rodičů. Nevýhodou může být setření rozdílu mezi školou a klubem, učiteli a sociálními pracovníky.

Klub funguje nejen pro 750 žáků, ale pro široké okolí v dané věkové vrstvě.

30.9.

Walkers bus

Je dalším z provozovaných projektů Aseman Lapset. Jedná se o „nízkoprahový“ autobus, fungující v okrajových částech Helsinek, zmíněných výše a tento projekt funguje již třináctým rokem. Mimo tento autobus provozuje Aseman Lapset několik karavanů, které vyjíždějí i mimo Helsinky a poskytují své služby přímo v místě, kde se mládež přirozeně shledává a vyskytuje.

Na jednom konkrétním místě jsou přibližně po dobu dvou měsíců. Je určený pro mládež ve věku 13 – 18 let projevující se často rizikovým chováním, podobným, jaké známe z našeho prostředí. Funguje na podobné bázi, jako Walkers kavárna, s přítomností sociálních pracovníků, s možností levného občerstvení a pohodlného prostředí. Otevřeno je 3 dny v týdnu s návštěvností 30 - 40 lidí za den.

1.10.

YMCA – klub pro mladé

Tento projekt, který funguje v rámci budovy YMCA v centru Helsinek, má za své poslání zprostředkovat práci a kvalifikaci mladým dospělým do 28 let, s budoucím zájmem o sociální práci. Pokud je navázána spolupráce s daným člověkem, ten pak může uplatnit tento benefit i v podobě dalších dávek ze sociálního systému.

Klienti zde pak po dobu maximálně půl roku mohou načerpat kvalifikaci a budoucí uplatnění v některém z klubů v rámci např. škol, případně jako pracovníci s mládeží v rámci aktivizačních činností, basketbal, tréninky apod. Klub funguje tři dny v týdnu a klient zde může strávit maximálně 4 hodiny. Typickým klientem je žena či muž ve věku 20 – 24 let.

Inspirace a dobrá praxe

Inspirací rozhodně může být fungující spolupráce více lidí, z různých oblastí v rámci práce a setkávání se s mládeží a společným cílem při řešení jejich záležitostí. Jednotlivé instituce spolu dokáží navzájem komunikovat a přistupovat k věcem partnerským způsobem. Způsob mediace, který je aplikován a je dostupný v širokém měřítku a aktivně nabízen a podporován je pak příkladem dobré praxe. Toto jsme měli možnost nahlédnout z několika úhlů, jak ze strany samotných pracovníků, tak institucí, které tuto formu spolupráce pokládají za běžnou, tento vztah důvěry je ve finské společnosti hluboce zakořeněn a systematicky podporován.

Zásadním přístupem, i z hlediska prevence, který jsme mohli pozorovat, byla podpora aktivního trávení volného času, zejména s ohledem na sport, který je rozvíjen více po stránce dovedností než vyslovené soutěže. Dětem jsou při tom vštěpovány zásady fair play, vzájemného respektu i mimo hřiště a podobně.

Inspirací je také získávání nových pracovníků z řad klientely a budování jejich motivace k zapojení se do programů pro mládež, možnosti získat v rámci této spolupráce kvalifikaci a jak je zmíněno výše, toto zapojení je zohledněno v sociální pomoci státu.